

Úvod do Provozního managementu 1. část

Hana Svobodová

2019

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Provozní management

- Provozní management řídí procesy, které **bezprostředně vedou k tvorbě produktu** (hlavní procesy) a současně řídí procesy, které jej přímo podporují (podpůrné procesy)
- Proces:
posloupnost činností (aktivit, operací), která přeměňuje vstupy na výstupy, která je podmíněna spoluprací více pracovníků a výstup vytváří hodnotu pro zákazníka

Proces

- Norma ČSN EN ISO 9001 definuje proces jako: „*soubor vzájemně působících činností, který přeměňuje vstupy na výstupy.*“
- Řepa, V., 2007 definuje proces jako: „*souhrn činností transformujících souhrn vstupů na souhrn výstupů (zboží nebo služeb) pro jiné lidi nebo procesy, používající k tomu lidi nebo nástroje*“.

Proces, procesní řízení

- Sled jednotlivých činností
- Vstup transformován na výstup
- Součinnost více pracovníků či útvar

Procesní řízení

- Měřitelný vstup i výstup
- Zákazník (interní/externí)
- Vlastník procesu

Výrobní proces – 3 videa

Co mají jednotlivé ukázky společného?

- Proces
- Výrobní faktory

V čem se odlišují?

- Technologie
- Stupeň mechanizace a automatizace
- Pružnost, počet druhů

Zdroj videa:

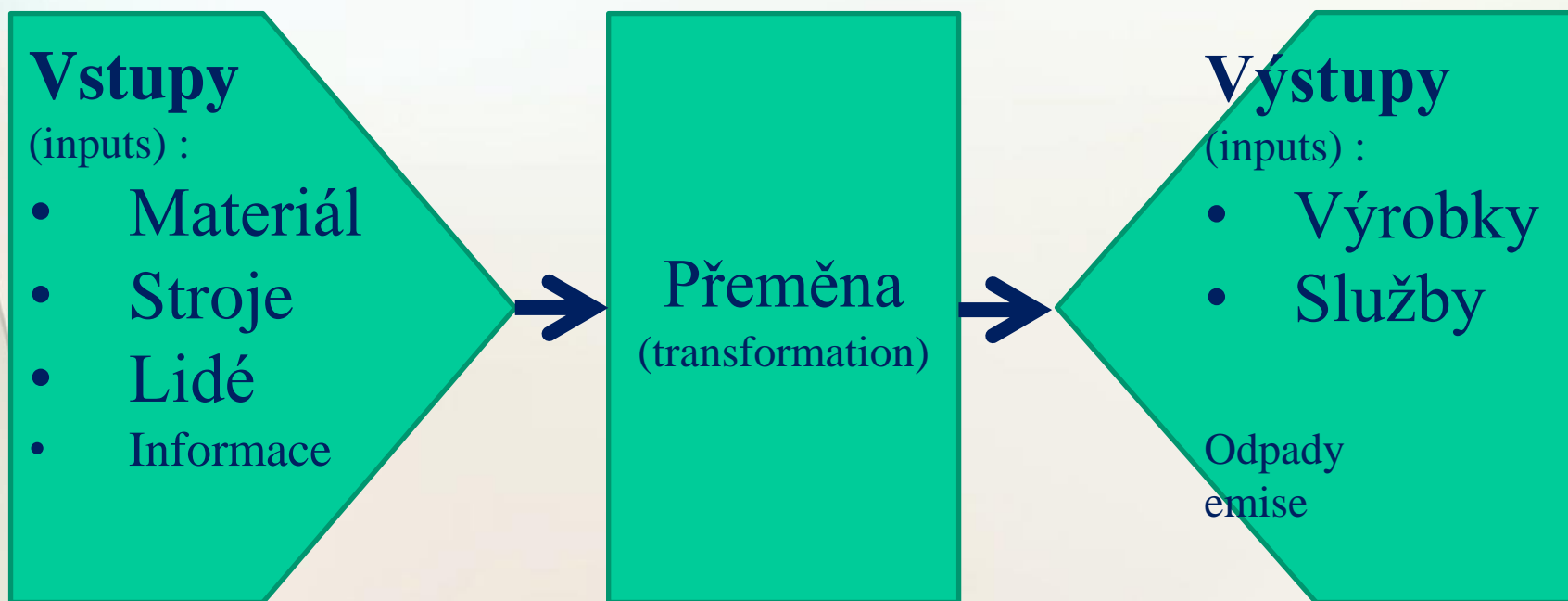
https://www.youtube.com/watch?v=pb_6hV4Xq6M

<https://www.youtube.com/watch?v=6LS9HbiG7OE>

<https://www.youtube.com/watch?v=8Fh27EJbZr0>

Objekt provozního managementu

- Vlastní výroba, poskytování služeb
- Proces, který transformuje vstupy na výstupy

Výstup

K dosažení svých cílů (např. zhodnocení majetku firmy) musí firma produkovat výstup – produkt:

- Hmotný (výrobky)
- Nehmotný (služby)

Některé oblasti provozního managementu výrazně ovlivňuje hmotnost či nehmotnost produktu (např. vlastnost služby pomíjivost – službu nelze skladovat)

Charakteristiky služeb: 1. nehmotný charakter, 2. pomíjivost, 3. distribuční cesty, 4. vázanost služeb na poskytovatele, 5. kvalita služeb = očekávání zákazníků

Výrobní ČINITELÉ (faktory)

Vstupy

(transformed resources):

1. **MATERIÁL**
(SUROVINA,
MATERIÁL, ENERGIE,
POLOTOVARY),
(*MATERIALS*)
2. **INFORMACE**
(*INFORMATION*)
3. **ZÁKAZNÍK** (*CUSTOMER*)

Přeměna

(transforming resources):

1. **Prostředky dlouhodobé spotřeby** (postupně se opotřebovávají) –
STROJE, VÝROBNÍ
ZAŘÍZENÍ, DOPRAVNÍ
ZAŘÍZENÍ, BUDOVY
(*FACILITIES*)
2. **PRÁCE** (*STAFF*)
3. **INFORMACE**
(*INFORMATION*)

Základní úkol provozního managementu

■ Základním předpokladem naplnění cíle provozního managementu je sladit všechny výrobní činitele tak, aby odpovídaly poptávce.

- **Sladit výrobní činitele z hlediska množství, času a místa.**
- Např. trvá-li výroba 10 ks stolů 2 pracovníkům jednu směnu:
  - musí na začátku směny být na pracovišti 2 pracovníci, materiál pro 10 ks stolů, odpovídající stroje.....

Provozní management - pojem

- *Spojeno s řízením výrobních procesů:*

  - Řízení produkčních procesů*

  - Výrobní management*

  - Řízení výroby*

  - Operační management*

- *Operations management*

  - Production control*

  - Production management*

Cíl provozního managementu

1. Zákazník: zabezpečit výstup (output):

- Kvalita
  - Množství
  - Termín
- + **Flexibilita, pružnost**

2. Podnik: zhodnotit vstup (input)

- Hospodárnost

3. Společnost: společenské požadavky:

- Environmentální požadavky,
- Bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců, spotřebitelů,
- ...

Cíl provozního managementu

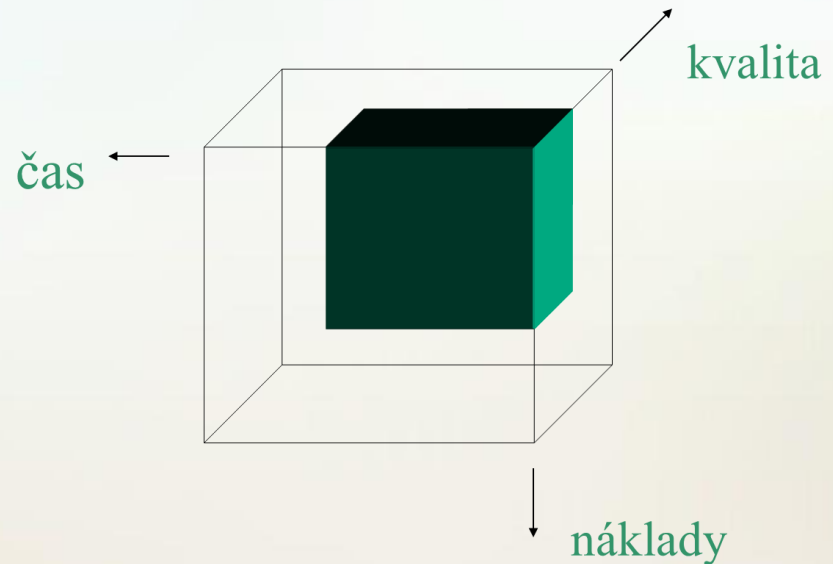
Koncepce C – Q – T

■ Zákazník

- Time (termín)
- quality (jakost, množství)

■ Podnik

- Cost (využití zdrojů)

Jak hodnotit výkonnost systému?

Výroba: transformace vstupu na výstup

Jak jsou využity zdroje (vstupy)?

Produktivita:

Výstup

Vstup

Využití zdrojů (výrobních faktorů) ve vztahu k výsledkům ekonomické činnosti (produkce: výrobky a služby)

Produktivita

- Celková produktivita (total productivity):

$$\frac{\textit{Celkový výstup}}{\textit{Celkový vstup}}$$

- Parciální produktivita (Partial productivity)

$$\frac{\textit{Celkový výstup}}{\textit{Individuální vstup}}$$

Celková produktivita (Total Productivity)

■ Homogenní výstup

Výstupu v naturálním vyjádření

Hodnota vstupu (náklady spotřeby a vázaní všech druhů vstupu)

Např. kolik za jedna koruna bylo vyrobeno energie

■ Heterogenní výstup

Hodnota výstupu (tržby)

Hodnota vstupu (náklady spotřeby a vázaní všech druhů vstupu)

Otázka: Kolik jedna koruna přinese např. na tržbách?

0,8   1,2   120   1200?

Parciální produktivita (Partial productivity)

- produktivita každého vstupu (zdroje) zjišťována individuálně

$$\frac{\textit{Celkový výstup}}{\textit{Individuální vstup}}$$

- Např. pro materiálově intenzivní výrobu: kolik jedna jednotka materiálu (např. barel /159 l/ropy) přinese na tržbách.
- Nejznámější produktivita práce

Produktivita práce

Výstup (naturální vyjádření, hodnotové)

Hodnota, množství v. faktoru vyjadřující spotřebu práce

Jmenovatel:

- Počet zaměstnanců
- Počet normohodin
- Mzdové náklady

Příklad:

- Je-li celková produktivita 1,2; jaká je produktivita práce (mzdové náklady)?

-1,2   0,8   1,1   1,5   12   1500

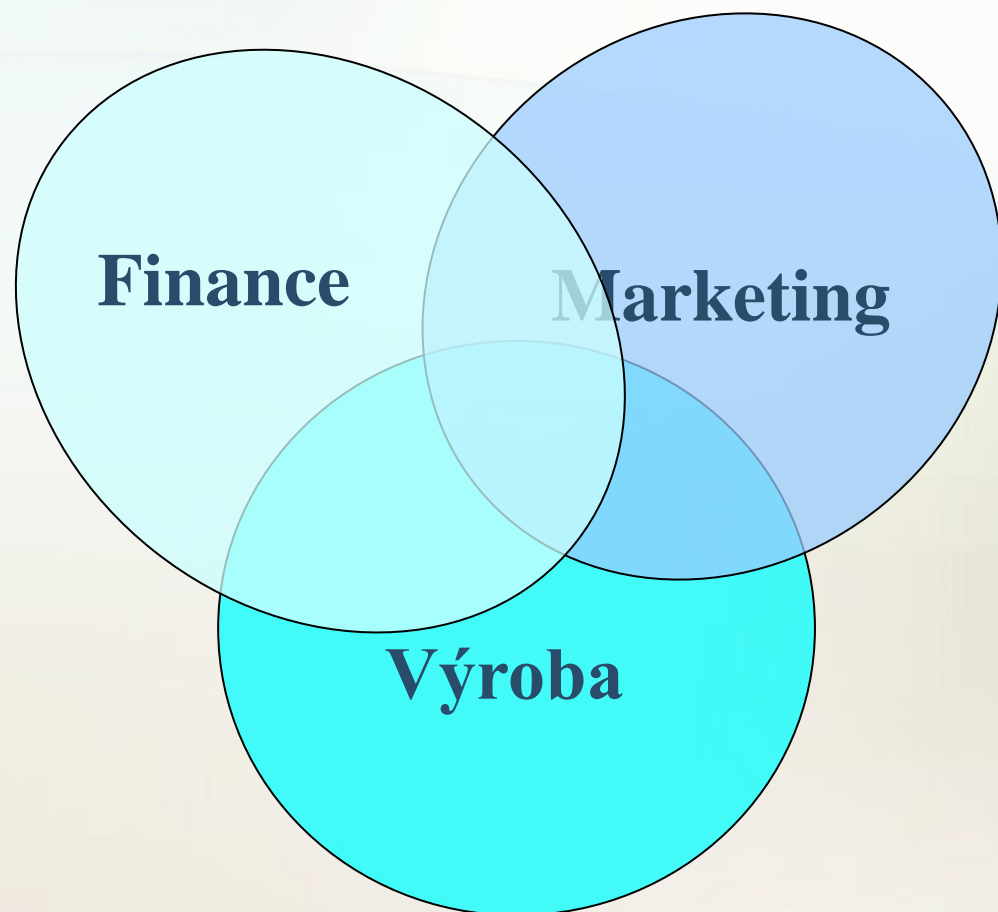
Postavení provozního managementu

Hlavní funkční oblasti:

■ Finanční řízení

■ Marketing

■ Výroba

Základní oblasti

Cíl: zabezpečit požadovanou výrobu

Jak? Součinnost mnoha aktivit:

Prognózování, plánování, koordinace týkající se:

1. Výrobní kapacity
2. Materiálového toku (nákup, zásoby...)
3. Řízení jakosti
4. Řízení pracovníků
5. ....

Řízení výrobních procesů

■ Strategická úroveň

Základní cíle (např. výrobní profil,...) shodné pro různé funkční oblasti (marketing, finanční řízení,...)

■ Taktická úroveň

■ Operativní úroveň

■ Jednotlivé úrovně se liší především časovým horizontem, podrobností, mírem rizika a nejistoty

■ Vždy je nutno vztáhnout ke konkrétní firmě, např. časový horizont – různý pro různá odvětví, velikost firmy apod.

Časové období

- **Krátké období** - nelze změnit výrobní proces (jednotlivé faktory), nemůže dojít k žádným změnám ve výrobě.
- **Středně krátké období** – lze změnit vstupy, jako jsou materiál, práce (variabilní), ale je příliš krátké na změnu všech výrobních faktorů
- **Dlouhé období** - lze změnit všech výrobní faktory (fixní i variabilní)
- Jak dlouhá jsou jednotlivá období pro velkou firmu zpracovávající ropu a středně velkou firmu na výrobu nábytku?

Kolik stojí vyrobení jednotky?

Provozní management je především orientován na naturální řízení výrobního procesu:

- Zabezpečit výrobu produktu v požadované:
  - Kvalitě
  - Množství
  - Termínu
- A současně **maximálně hospodárně**
- Proto musíme znát, kolik stojí vyrobení jedné jednotky?

Kolik stojí vyrobení jednotky?

Výrobní (kalkulační) jednotka:

kus, litr, kilogram, šarže, výrobní dávka, zakázka, ..

Přiřazení nákladů na jednu kalkulační jednici:

- Úplná kalkulace
- Kalkulace s neúplnými náklady

Problém u úplné kalkulace:

Je obtížné a (často nepřesné) rozpočítání nákladů, které jsou vyvolány více kalkulačními jednotkami.

Kalkulace úplných nákladů

Náklady, které lze přiřadit ke kalkulační jednotce (přímé náklady)

1. Přímý materiál
2. Přímé mzdy
3. Ostatní přímé náklady

Náklady, které jsou společné více druhům výrobků.

4. Režie

Výrobní
Správní
Odbytová

5. Zisk

■ Výrobní režie

náklady, které souvisí s provozem, s výrobou např. spotřeba formulářů, olejů, mazadel, tiskopisů, mzdy pomocných dělníků, opotřebení výrobních strojů služby, opravy a udržování, všechny energie, telefonní poplatky,

Který výrobek je pro firmu ziskovější?

Při nepřesném rozpočítání režijních nákladů, se může zdánlivě zdát některý druh výrobku ziskovější, přestože není.

Kalkulace s neúplnými náklady:

- Krycí příspěvek:
tržby(cena) – variabilní náklady
rozdíl obsahuje fixní náklady + zisk
- Hrubé rozpětí:
tržby (cena) - přímé náklady
rozdíl obsahuje fixní náklady + zisk

Typologie výrobních procesů

- Typ výroby
- Technologie
- Spojitost výrobního toku
- Vztah k odbytu

Typ výroby

Pohled na výrobní proces z pohledu:

- počtu druhů (variety),
- množství (volume),
- opakovanosti

■ Kusová (Project, Jobbing)

■ Sériová (Batch)

■ Hromadná (Mass, Continuous)

Typ výroby: Výroba šroubů?

- Kusová
- Sériová
- Hromadná

Vždy je třeba určit:

- Počet druhů,
- Množství od jednoho druhu
- Opakování

Zdroj obrázku:
<https://www.stavebninystastny.cz/sroub-lb-tex-3-5x9-5mm-100ks-baleni.html>

Typologie procesů podle technologie

- ***Mechanické procesy*** – nemění se látková podstata, výrobky mění např. svůj vzhled, tvar (strojírenská výroba, dřevozpracující průmyslu)
- ***Chemické procesy*** – vyvolávají změny podstaty látky (výroba barev, umělých hnojiv)
- ***Biologické a biochemické procesy*** – využívají přírodní proces (kvašení, zrání). potravinářský průmysl: výroba piva, sýrů; některé druhy farmaceutické výroby: výroba penicilinu; zemědělství.

Typologie podle povahy výrobního procesu

■ Hlavní výrobní procesy (core processes)

Výstupem jsou výrobky či služby pro zákazníka (interní, externí)

■ Podpůrné procesy (pomocné a obslužné) (support processes)

Vytvářejí podmínky, aby mohly hladce proběhnout hlavní výrobní procesy (zabezpečení provozuschopnosti, energetické hospodářství, vnitropodniková logistika, ...)

Typologie podle vztahu k odbytí

- *Výroba na zakázku (make to stock)* – výroba je plánována podle zakázek (smluvně určený požadavek zákazníka, který konkretizuje druh, termín výroby a způsob dodání).
- *Výroba na sklad (make to order)* – výroba je plánována podle předpovědí zjištěných průzkumem trhu. (poptávka po každém výrobku je dostatečně významná a zjevná)

Podle vztahu k odbytu

Výroba na zakázku

- Minimalizace nákladů na skladování hotových výrobků
- Odstranění základního druhu plýtvání (muda), výroba produktu, který se neprodá.
- Nerovnoměrnost výroby
  - Nevyužití výrobní kapacity
  - Přetížení (práce přesčas) kapacit

Výroba na sklad

- Rovnoměrné sladění kapacity a poptávky (minimalizace nákladů na produkci)
- Náklady na skladování hotových výrobků
- Náklady na neprodané výrobky

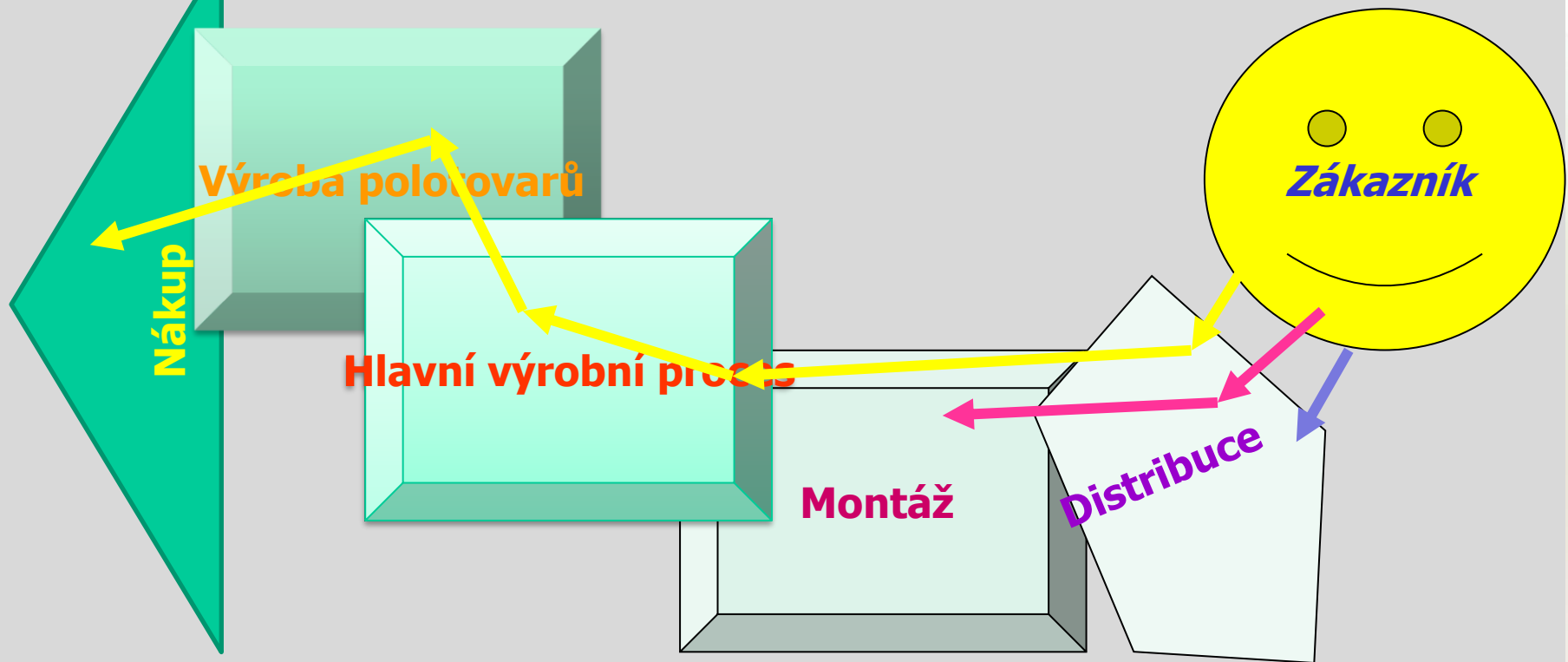

Kombinace výroby na sklad a na zakázku

- Plánování výroby na zakázku, při nedostatečné poptávce: zařazení do plánu výroby standardní výrobky (na sklad)
- Bod rozpojení (decoupling point, order penetration point), rozděluje výrobní proces na dvě části:
  - část, v níž se uskutečňuje zákaznický neutrální (neadresná) výroba, výroba na sklad (podle odhadu poptávky)
  - část, kde výroba probíhá podle přesných zákaznických požadavků (výroba na zakázku).

Výroba na sklad, a na zakázku, výroba pro montáž

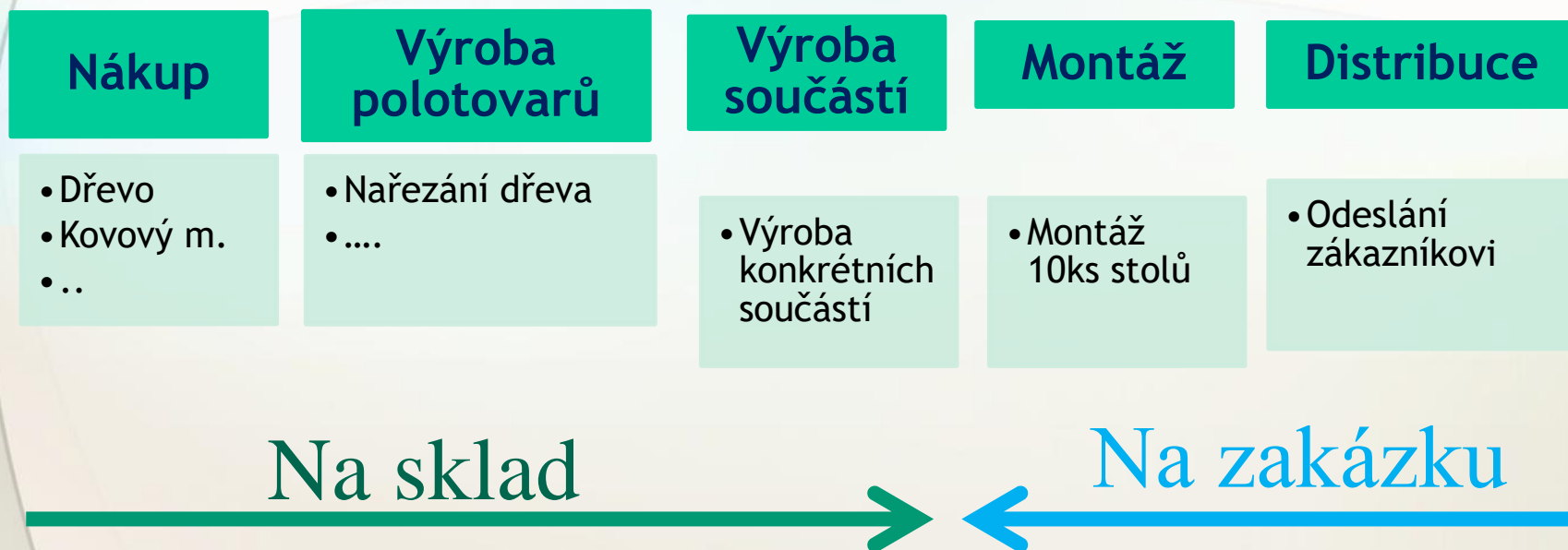
- Bod rozpojení - bod ve výrobně-logistickém řetězci, kam až plánování výroby je ovlivněno požadavkem konkrétního zákazníka

*Příklad uplatnění bodu rozpojení:
Montáž na zakázku (assembly to order)*

- Nákup, výroba jednotlivých dílů plánovaná formou na sklad
- Montáž – plánována až podle požadavků jednotlivých zákazníků
- Příklad výroba nábytku:
  - Jednotlivé desky, kovové prvky – výroba na sklad
  - Konečná montáž – podle zákazníka

Příklad uplatnění bodu rozpojení: Montáž na zakázku (assembly to order)

Předpoklady pro uplatnění bodu rozpojení

■ Standardizace:

- Jednotlivých částí
  - Unifikace
- Celého řešení
  - Stavebnicovost

Stůl:

- 2 druhy nohou
- 4 rozměry desek
- 2 barvy
- Celkem:
- 16 variant

Rozmístění výrobního zařízení, pracovišť *Layout*

1. Individuální:

malé dílny, laboratoře, umístění podle např. zvyklostí nebo instalace

2. Pohyblivé (*fixed-position:*

výrobní zařízení se přizpůsobuje místu vytvoření zakázky

3. Skupinové:

Více druhů zařízení, různý počet zařízení:

- **technologické**
- **předmětné**

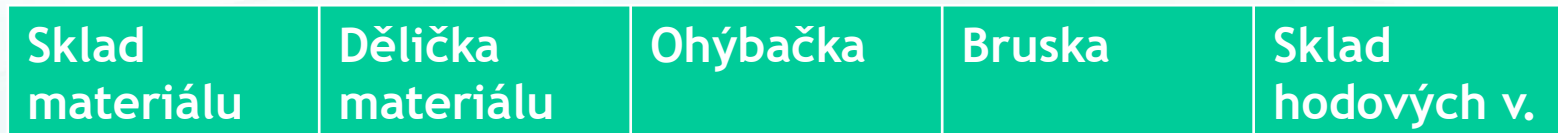
Ad 3) Skupinové rozmístění pracovišť

- **technologické** (*process-oriented layout*): pracoviště, výrobní zařízení jsou seskupována podle technologické podobnosti,
- **předmětné** (*product oriented layout*): pracoviště, výrobní zařízení jsou uspořádána v souladu s technologickým postupem.

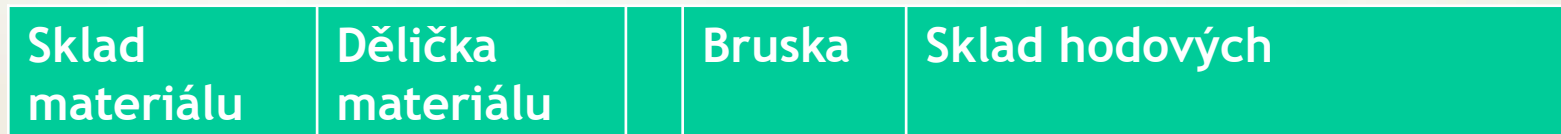
Příklad – výroba kovových dílů

Předmětné:

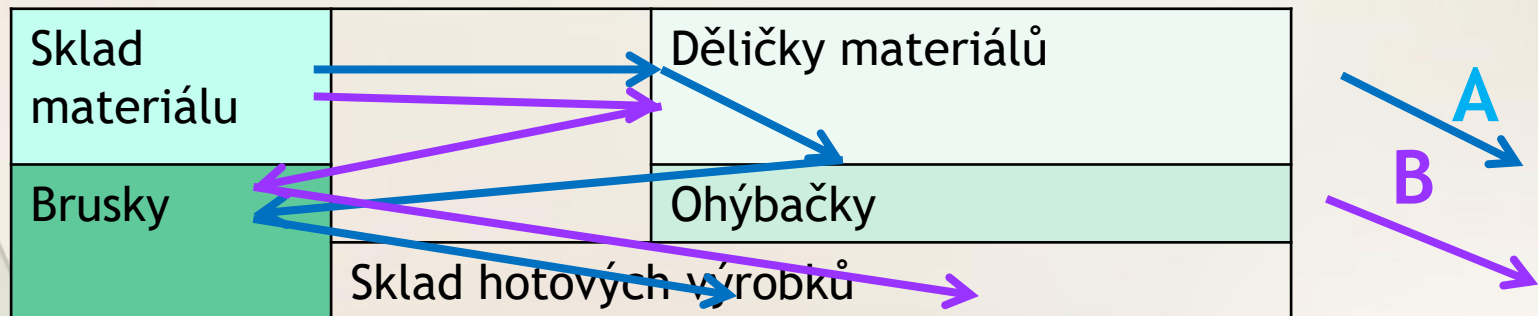
Typ produktu A (ohýbané díly)

Typ produktu B (rovné díly)

Technologické:

Technologické uspořádání pracovišť

Výhody:

- Flexibilnější
  - Sortiment
  - Čas
  - Kapacita
- Obsah práce (kvalifikace pracovníků)

Nevýhody:

- Komplikovaný materiálový tok
- Delší výrobní cyklus
- Vyšší zásoby
- Náročnější oper. řízení

Kombinace skupinového rozmístění

- Jednotlivé pracoviště technologicky, dílny (útvary) předmětně
- Jednotlivé pracoviště či dílny předmětně, jedno pracoviště či dílna, útvar technologicky, např. z technologického důvodu (lakovna)
- **Výrobní hnízdo, buňka (cell)**

Výrobní buňka

Proč?

- široký sortiment standardizovaných výrobků
- není možné pro každý výrobek vytvořit samostatnou linku

Řešení

- výrobní buňky, ve kterých se vyrábí skupina produktů, které mají společné charakteristiky (např. výrobní postup, ...)

Předpoklady pro buňkovou výrobu

- Výrobky pro jednu buňku, jsou vyrobitelné na shodných výrobní zařízeních.
- Standardizace, dostatečná opakovatelnost, významná velikost výrobních dávek.
- Výrobní zařízení: možnost umístit na ploše několik výrobních zařízení + mobilita (kolečka, rychlospojky pro energie), layout do U.
- Flexibilní pracovníci

Literatura:

- ČSN EN ISO 9001
  - HEIZER, Jay H., RENDER, Barry a MUNSON, Chuck. Operations management: sustainability and supply chain management. Global edition. Boston: Pearson, [2017], ©2017. 909 stran. ISBN 978-1-292-14863-2.
  - LÍBAL, Vladimír et al. Organizace a řízení výroby. 7. vyd. Praha: SNTL, 1989. 559 s. ISBN 80-03-00050-5
  - ŘEPA, Václav. Podnikové procesy: procesní řízení a modelování. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2007. 281 s. Management v informační společnosti. ISBN 978-80-247-2252-8.
  - Stevenson W. J. (2007) : Operations management. Avenue of the Americas, New York, NY
  - Stevenson W. J. (2012) : Operations management. Avenue of the Americas, New York, NY
- Dostupné z: https://www.academia.edu/32788560/operation_management_by_william_.j_.stevenson_11th_edition
- Svobodová, H., Veber, (2006) J. : Produktový a Provozní management. Praha: Oeconomica,
  - TOMEK, Gustav a VÁVROVÁ, Věra. Řízení výroby [Tomek, 1999]. Vydání 1. Praha: Grada, 1999. 439 s. ISBN 80-7169-578-5.

Zdroje obrázků:

- <https://cz.depositphotos.com/250475128/stock-photo-chemical-factory-plant-gas-storage.html>
- <https://cz.depositphotos.com/209014402/stock-illustration-productivity-icon-monochrome-style-icon.html>
- <https://www.istockphoto.com/es/vector/industria-inteligente-4-0-y-tecnolog%C3%ADa-1%C3%ADnea-de-montaje-plana-estilo-vector-gm1090749628-292594564>
- <https://www.stavebninystastny.cz/sroub-lb-tex-3-5x9-5mm-100ks-baleni.html>
- <https://cz.depositphotos.com/209014402/stock-illustration-productivity-icon-monochrome-style-icon.html>
- <https://www.istockphoto.com/es/vector/industria-inteligente-4-0-y-tecnolog%C3%ADa-1%C3%ADnea-de-montaje-plana-estilo-vector-gm1090749628-292594564>

Zdroje video

- https://www.youtube.com/watch?v=pb_6hV4Xq6M
- <https://www.youtube.com/watch?v=6LS9HbiG7OE>
- <https://www.youtube.com/watch?v=8Fh27EJbZr0>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

